

Crisis scheidt ruimte voor andere wereld

SECTION: GEHELEOPLAGE; Page: A16 (15)

LENGTH: 833 words

HIGHLIGHT:

De crisis in de financiële wereld stort veel mensen in diepe ellende, maar op de lange termijn biedt het de mogelijkheid om op zoek te gaan naar een alternatieve, meer duurzame economie. door Lou Keune

door Lou Keune

In het publieke debat over de kredietcrisis overheerst de opvatting dat die heel erg is. En die 'ergernis' wordt versterkt door de paniek die een aantal spelers (o.a. beurshandelaren en beleggers) bevangen lijkt te hebben. Opeens blijkt het mogelijk om met initiatieven te komen waarvoor door mensen gepleit werd die al sinds de jaren zeventig zeer kritisch waren over het neoliberale model. De econoom

John Kenneth Galbraith, om iemand te noemen, is uit zijn graf opgestaan, in de persoon van zijn zoon. Wie had kunnen denken dat nu zelfs bankiers zouden pleiten voor nationalisatie? Nog breder is de stroom van voorstellen die gaan in de richting van verregaande controle op het financieringskapitaal. Daarbij wordt ook bepleit om de werkingssfeer van banken en andere financiële ondernemers te beperken, bijvoorbeeld hun bevoegdheid tot creatie van geld aan banden leggen. En plots is er geld genoeg, verregaande en miljarden verslindende ingrepen worden mogelijk gemaakt nu de toestand als zeer ernstig en bedreigend wordt ervaren.

In de meele van geluiden wordt ook afstand genomen van het neoliberalisme. Toen wij eind jaren negentig begonnen met het initiatief 'Voor de Verandering - Alternatieven voor het neoliberalisme' waren er heel wat mensen, ook uit linkse hoek, die dat afwezen alleen al vanwege het gebruik van de term 'neoliberalisme'. Het waren toen de hoogtijdagen van de ICT boom, en de bomen groeiden tot in de hemel en verder. Hoezo inperken? Privatiseren, dereguleren, liberaliseren, fuseren, dat waren de parolen. Natuurlijk waren er mensen als Eveline Herfkens die oog hadden voor de mogelijke negatieve bijeffecten. Maar ja, dat was ook voor haar geen reden om het model ten principale ter discussie te stellen. Integendeel, het model was goed, en voor dergelijke bijeffecten moesten er vangnetten en zo komen. Leve de WTO!, leve de Wereldbank!, leve het IMF!, leve de EU-grondwet! en leve al die ondernemers die zeiden zich in te zetten voor maatschappelijk verantwoord ondernemen!.

Wat daar bij komt is dat nu van alles als betrekkelijk wordt beschouwd. Honderden miljarden euro's en dollars en yens verdampen in een week. Hoe dikwijls hebben mensen als Willem Hoogen- dijk niet betoogd dat al die creatie van geld, en de daaruit voortvloeiende groeidwang, averechts werkt, schijnwelvaart oplevert.

Volgens berekeningen van de VN is zo'n 30 % van het Nederlandse nationale inkomen overbodig, althans uit oogpunt van welzijn. Maar ja, die 100 % 'welvaart' legt wel voor de volle 100 % en meer beslag op mensen en de natuur. Vandaar dat de mondiale inkomensongelijkheid alsmaar groeit, vandaar dat als wij zo doorgaan wij over enkele decennia een tweede aardbol nodig hebben. Hoezo is dat neoliberale model een succes? Een mislukking, kun je beter zeggen.

Is dat reden om ons, vroege critici van het neoliberalisme, te wentelen in ons grote gelijk? Natuurlijk niet. Want deze crisis brengt, zeker op de korte termijn, veel mensen in grote problemen. Zie maar al die mensen in de VS die uit hun huizen gezet zijn en nu op een van die desolate campings wonen of nog erger. Denk aan al die mensen die hun baan verloren hebben of dreigen te verliezen. Hoeveel mensen in Nederland liggen nu 's nachts in hun bed te piekeren? Hoeveel mensen in ontwikkelingslanden komen nu van de regen in de drup omdat hun economieën verstrengeld zijn geraakt met die van de 'oude' centrumlanden. Zelfs reuzen als China en Brazilië voelen het spook naderen, in China zijn de eerste fabrieken van consumentenartikelen al gesloten. Overigens is het de vraag in hoeverre deze crisis op den duur niet een zegen kan worden voor veel ontwikkelingslanden. De loskoppeling van de wereldeconomie na de depressie in de jaren dertig en veertig leidde tot positieve impulsen voor de interne ontwikkeling, zoals de eigen industrie. Vandaar dan ook dat bijvoorbeeld Argentinië na de Tweede Wereldoorlog tot de rijke landen werd gerekend. Daarvan is nu dankzij de toename sinds de jaren vijftig van de externe handels- en investeringsafhankelijkheid niet veel meer over. Misschien leidt ook deze crisis tot nieuwe alternatieven voor het schadelijke 'exportgeleide' ontwikkelingsmodel.

Een tweede reden dat wij ons niet moeten wentelen in ons gelijk is dat deze crisis ons voor een nieuwe verantwoordelijkheid stelt. Wij hebben natuurlijk veel mooie ideeën over een andere economie en over hoe het anders zou moeten en kunnen. Voor een deel praktiseren wij die ideeën ook. Maar wat zeggen wij als ons gevraagd wordt wat te doen? Wat te antwoorden als Bos of Balkenende belt en advies wil? Wat, als de buurvrouw zegt radeloos te zijn en om raad vraagt? Die en andere vragen moeten wij kunnen gaan beantwoorden, en dan niet meer alleen in de eigen parochies maar ook in het echte publieke debat.

Lou Keune is verbonden aan de Universiteit van Tilburg, en lid van de Werkgroep Voor de Verandering - Alternatieven voor het Neoliberalisme

www.globalalternatives.nl